

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om tobaksaccis

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om tobaksaccis (RP 38/2023 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Delegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Pia Kivimies, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Jenni Oksanen, finansministeriet
- specialsakkunnig Reetta Honkanen, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Anna Kallio, Tullen
- ledande skatteexpert Piia Lax, Skatteförvaltningen
- specialsakkunnig Otto Ruokolainen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- specialsakkunnig Kaarina Tamminiemi, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- ombudsman Lauri Mäkinen, Tupakkateollisuusliitto ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Finsk Handel rf
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Cancerorganisationerna
- professor Kristiina Patja.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om tobaksaccis ändras så att rökfria nikotinprodukter beläggs med punktskatt (accis). Rökfria nikotinprodukter föreslås i lagen bli definierade så att definitionen

Betänkande FiUB 6/2023 rd

omfattar så kallade nikotinpåsar som redan finns på marknaden samt sådana produkter som eventuellt senare kommer ut på marknaden och som har en nära likhet med sådana.

På rökfria nikotinprodukter ska det enligt förslaget tas ut både en värderelaterad skatt som baserar sig på detaljhandelspriset och en accis per enhet. Den värderelaterade skatten föreslås vara 10 procent av detaljhandelspriset på rökfria nikotinprodukter och accisen per enhet för rökfria nikotinprodukter 10 cent per gram. Vidare ska det föreskrivas om en minimiaccis på rökfria nikotinprodukter. Beloppet av den tobaksaccis som ska betalas på rökfria nikotinprodukter ska alltid vara minst 14 cent per gram.

Till följd av skatten beräknas detaljhandelspriserna på typiska rökfria nikotinprodukter stiga med cirka 2,5 euro per dosa.

Den föreslagna ändringen ökar skatteintäkterna av punktskatten på tobak med cirka 50 miljoner euro per år.

Dessutom görs i lagen om tobaksaccis vissa tillägg av teknisk natur i anslutning till den föreslagna ändringen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024. Lagen ska från och med den 1 juli 2024 tillämpas också på rökfria nikotinprodukter som frisläppts för konsumtion under 2023 efter det att regeringens proposition har lämnats till riksdagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar i övrigt, men föreslår att rökfria nikotinprodukter i vätskeform ska omfattas av beskattningen.

Allmänt

Målet med denna proposition är att i enlighet med regeringsprogrammet se till att nikotinpåsar börjar omfattas av tobaksbeskattningen. Detta skulle vara i linje med både det statsfinansiella målet enligt lagen om tobaksaccis och målet enligt samma lag att stödja målen enligt tobakslagen. Syftet med tobakslagen är att användningen av både tobaksprodukter och andra nikotinhaltiga produkter ska upphöra.

När det gäller det sätt på vilket beskattningen av nikotinpåsar ska genomföras, ska det enligt propositionen beaktas att det inte tas ut någon tobaksaccis på de nikotinpåsar som säljs för närvarande. Fastställandet av skattenivån styrs dels av intäktsmålet för skatten och dels av balansgången mellan det att en alltför hög skattenivå styr bort konsumtionen från den skattebelagda försäljningen och att en alltför låg skattenivå inte minskar de skador som konsumtionen av nikotinpåsar orsakar.

Betänkande FiUB 6/2023 rd

Målet har varit att i det inledande skedet fastställa skattenivån till en måttlig nivå och att försöka styra konsumtionen till den inhemska skattebelagda försäljningen. Detta understöddes också av de utfrågade sakkunniga, även om vissa sakkunniga ansåg att den föreslagna skattenivån antingen var för hög eller för låg. De som menade att skattenivån var hög ansåg att den är för hög jämfört med grannländerna. I anslutning till detta riktades uppmärksamhet mot risken för resandeinförsel av nikotinpåsar och snus samt för svart ekonomi. En del av dem som hördes ansåg över huvud taget att den föreslagna skattestrukturen är komplicerad, begränsar konkurrensen och är administrativt tung.

Vid utfrågningen fästes även vikt vid att nikotin är skadligt för hälsan samt i synnerhet att unga kan bli målgrupper för nikotinprodukter. Med tanke på folkhälsan ansågs det viktigt att förebygga att nikotinpåsar blir vanligare bland unga. För att skatten skulle styra till att användningen upphör och i synnerhet till att nya personer inte börjar använda nikotinpåsar föreslogs det att skatten skulle vara högre.

Det är viktigt att förebygga de skador som nikotinpåsarna orsakar med tanke på samhällsekonomin och folkhälsan. Sammantaget anser utskottet att den skattemodell och skattenivå som föreslås är motiverade. Utskottet anser dock att det också är viktigt att utvecklingen av den skattepliktiga konsumtionen av nikotinpåsar, resandeinförseln och den olagliga förmedlingen följs upp och att den fastställda skattenivån vid behov ses över redan under de närmaste åren.

Nikotinprodukter i vätskeform

De sakkunniga ansåg det vara bra att man i propositionen också har beaktat produkter som eventuellt senare kommer ut på marknaden och som har en nära likhet med dem.

Syftet med tobaksaccisen är bland annat att främja målen i tobakslagen. Det är därför motiverat att i princip rikta accisen till de produkter som på grund av att de innehåller giftiga ämnen och orsakar beroende omfattas av tobakslagen samt dess krav och begränsningar. Målet med propositionen är att av både statsfinansiella och hälsopolitiska skäl så snart som möjligt genomföra regeringsprogrammets skrivning om tobaksaccis på nikotinpåsar, och det oberoende av tidsplanen för social- och hälsovårdsministeriets lagstiftningsprojekt om nikotinpåsar.

Syftet med den föreslagna definition av rökfria nikotinprodukter är bland annat att tobaksaccis ska tas ut på de produkter som omfattas av tobakslagen, men inte på produkter som inte omfattas av den lagen. Produkter i vätskeform har därför lämnats utanför definitionen av rökfria nikotinprodukter. Vid utskottets sakkunnigutfrågning aktualiserades det utkast till regeringsproposition om ändring av tobakslagen som social- och hälsovårdsministeriet sänt på remiss. Produkter i vätskeform har dock inte avgränsats från definitionen av rökfria nikotinprodukter i utkastet.

För att lagen om tobaksaccis ska omfatta rökfria nikotinprodukter i vätskeform på samma sätt som den föreslagna definitionen i tobakslagen föreslår utskottet att kravet på att produkterna inte är i vätskeform stryks ur definitionen av rökfria nikotinprodukter. En sådan ändring föreslås i 7 § 5 mom. i lagförslaget. Genom ändringen förbereder man sig på att rökfria nikotinprodukter i vätskeform kommer ut på den finska marknaden i framtiden.

Betänkande FiUB 6/2023 rd

Utskottet föreslår att det till lagens accistabell fogas en egen produktgrupp 10 för rökfria nikotinprodukter i vätskeform. För produkter i vätskeform tas det ut en accis som motsvarar accisen på vätska för elektroniska cigaretter, dvs. 30 cent per milliliter. Enligt utredning är det i det här fallet motiverat med endast en accis per enhet, eftersom det kan antas att eventuella nikotinprodukter i vätskeform är en marginell produktgrupp på marknaden. Det är inte heller känt om produkterna på motsvarande sätt som nikotinpåsar utgör en så pass homogen produktgrupp att en kombinerad skatt med en värderelaterad skatt skulle vara tillämplig på dem.

Till följd av den ändring som utskottet föreslår preciseras 8 § 2 mom. i lagförslaget så att det gäller rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform. I fråga om rökfria nikotinprodukter i vätskeform ska accisen betalas endast som en accis per enhet. En bestämmelse om detta fogas till 8 § 3 mom. i lagen om tobaksaccis.

Eftersom det inte finns någon värderelaterad skattedel i accisen på rökfria nikotinprodukter i vätskeform, omfattas de inte av 9, 11 och 13 § i lagen om tobaksaccis, vilka hänför sig till detaljhandelspriset. Av denna orsak föreslås det att 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagförslaget preciseras så att den endast gäller rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform.

I ikraftträdandebestämmelsen preciseras 3 mom. så att det gäller de rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform, vilka avses i propositionen. I fråga om de rökfria nikotinprodukter i vätskeform som utskottet avser tillämpas lagen på produkter som efter lagens ikraftträdande överlåtits till konsumtion i Finland.

Avslutningsvis

En betydlig del av tobaksaccisen utgörs av en värderelaterad skatt. Dessutom har det i tobaksaccisen gjorts regelbundna höjningar som överskrider den allmänna pris- och inkomstutvecklingen och ytterligare höjningar föreslås. Tobaksaccisen omfattas i princip inte av samma problematik som andra punktskatter där skattenivån inte följer den allmänna pris- eller inkomstutvecklingen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 38/2023 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om tobaksaccis

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om tobaksaccis (1470/1994) 2 § 2 mom. och 8 § 2 och 3 mom. samt bilagan, sådana de lyder, 2 § 2 mom., 8 § 3 mom. och bilagan i lag 1063/2021 och 8 § 2 mom. i lag 772/2020, samt

fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1203/1995, 1071/2016 och 1063/2021, ett nytt 5 mom. som följer:

2 §

Som tobaksprodukt betraktas i denna lag även cigarettpapper, andra produkter som innehåller tobak än de som nämns i 1 mom., vätska för elektroniska cigaretter, tobaksprodukter avsedda för upphettning och rökfria nikotinprodukter.

7 §

Med rökfria nikotinprodukter avses andra än i 3 mom. avsedda produkter för användning i munnen eller via näsan som inte innehåller tobak och inte är i vätskeform och till vilka nikotin har tillsatts. Rökfria nikotinprodukter på vilka läkemedelslagen (395/1987) tillämpas ska inte betraktas som tobaksprodukter.

8 §

Tobaksaccis betalas på basis av produktens detaljhandelspris. För cigaretter, cigarrer och cigariller, pip- och cigarettobak, finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter samt rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform betalas accisen dessutom som en accis per enhet. För cigaretter, cigarrer och cigariller, finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter samt rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform ska det dock betalas ett accisbelopp som alltid är minst minimiaccisen enligt accistabellen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom. betalas accisen för vätska för elektroniska cigaretter, tobaksprodukter avsedda för upphettning och rökfria nikotinprodukter i vätskeform endast som en accis per enhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagen tillämpas på produkter som frisläppts för konsumtion i Finland efter lagens ikraftträdande.

Betänkande FiUB 6/2023 rd

Lagen tillämpas från och med den 1 juli 2024 också på sådana rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform och som har frisläppts för konsumtion i Finland den 9 oktober 2023 eller därefter.

Det är då lagen träder i kraft ska som det i 9 § 2 mom. i lagen om tobaksaccis (1470/1994) avsedda beskattningsvärdet för rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform och som i strid med gällande bestämmelser eller för annat ändamål än kommersiell försäljning förts in i landet och för vilka det inte finns motsvarande produkter betraktas det genomsnittliga detaljhandelspriset för de rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform, vilket fastställs av Skatteförvaltningen.

ACCISTABELL

Produkt	Produkt-grupp	Cent/enhet	Procent av detaljhandelspriset
Cigaretter	1.	9,43/st.	52,0
-- Minimiaccis på cigaretter	1A.	35,36/st.	—
Cigarrer och cigariller			
-- Cigarrer	2.	12,58/st.	34,0
-- Minimiaccis på cigarrer	2A.	35,36/st.	—
-- Cigariller	2B.	12,58/st.	34,0
-- Minimiaccis på cigariller	2C.	35,36/st.	—
Pip- och cigarettobak	3.	10,75/g	48,0
Finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter	4.	8,05/g	52,0
-- Minimiaccis på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter	4A.	27,37/g	—
Cigarettpapper	5.	—	60,0
Andra produkter som innehåller tobak	6.	—	60,0
Vätska för elektroniska cigaretter			
-- nikotinhaltig	7.	30,00/ml	
-- nikotinfri	7A.	30,00/ml	
Tobaksprodukter avsedda för upphettning	8.	30,00/g	—

Betänkande FiUB 6/2023 rd

Rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform	9.	10,00/g	10,0
-- Minimiaccis på rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform	9A.	14,00/g	—
Rökfria nikotinprodukter i vätskeform	10.	30,00/ml	

Helsingfors 14.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Saara Hyrkkö gröna
medlem Otto Andersson sv
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Aki Lindén sd
medlem Minna Reijonen saf
medlem Joonas Räsänen sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Timo Vornanen saf
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Eeva Kalli cent
ersättare Minja Koskela vänst
ersättare Ville Väyrynen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tarja Järvinen.

Betänkande FiUB 6/2023 rd

Reservation

Reservation cent

Motivering

Centern stöder regeringens förslag om att ändra lagen om tobaksaccis så att rökfria nikotinprodukter omfattas av tobaksaccis. Den ändring som regeringen föreslår beräknas ge ytterligare skatteinkomster på 50 miljoner euro.

Regeringsprogrammet för regeringen Orpo innehåller dock också en höjning av tobaksaccisen med 100 miljoner euro. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om tobaksaccis innehåller inte denna ändring.

Enligt planen för de offentliga finanserna 2024—2027 höjer regeringen nivån på tobaksaccisen längre fram. Avsikten är att höjningen ska genomföras i två poster på 50 miljoner euro 2026 och 2027.

Höjningen av tobaksskatten under regeringsperioden motsvarar endast en fjärdedel av de 400 miljoner euro som det nuvarande statsministerpartiet Samlingspartiet föreslog i sin egna alternativa budget medan partiet ännu var i opposition.

Underskottet i statsfinanserna beräknas samtidigt stiga till hela 11,5 miljarder euro 2024. Underskottet ökar jämfört med i år. Åtgärder som stärker de offentliga finanserna måste inledas utan dröjsmål. Det finns inga skäl att skjuta upp dem till slutet av valperioden.

Centern föreslår att tobaksaccisen höjs med 200 miljoner euro redan 2024. Centerns förslag stöder uppnåendet av syftet med tobakslagen. Syftet är att användningen av tobaksprodukter och andra nikotinhaltiga produkter som innehåller för människor giftiga ämnen och orsakar beroende ska upphöra.

En gradvis minskning av tobaksrökningen skulle på lång sikt medföra hälsofördelar för medborgarna och samtidigt påverka kostnaderna för hälso- och sjukvården. Dessutom stärker Centerns förslag de offentliga finanserna när skatteutfallet ökar.

Centerns förslag kan anses ligga på en realistisk kompromissnivå mellan Samlingspartiets tidigare förslag från tiden i opposition och regeringens nollinje för 2024.

Centerns avkastningsmål på 200 miljoner euro innebär en ökning av skatteintäkterna med 17 procent. Centern har i sitt förslag också beaktat priselasticiteten för tobaksprodukter. Som priselasticitet för tobaksprodukter har använts talet -0,38, dvs. när priset stiger med 10 procent minskar konsumtionen med 3,8 procent. I och med Centerns förslag stiger priset på ett cigarettpaket med 1,68 euro.

Ändringsförslaget hänför sig till Centerns budgetalternativ för 2024.

Betänkande FiUB 6/2023 rd
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men den föreslagna bilagan med ändringar. (Reservationens ändringsförslag)

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om tobaksaccis

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tobaksaccis (1470/1994) 2 § 2 mom. och 8 § 2 mom. samt bilagan, sådana de lyder, 2 § 2 mom. och bilagan i lag 1063/2021 och 8 § 2 mom. i lag 772/2020, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1203/1995, 1071/2016 och 1063/2021, ett nytt 5 mom. som följer:

2, 7, 8 §

(Som i FiUB)

Ikraftträdelsebestämmelse
(Som i FiUB)

Betänkande FiUB 6/2023 rd
Reservation

ACCISTABELL

Produkt	Produkt-grupp	Cent/enhet	Procent av detaljhandelspriset
Cigaretter	1.	16,11/st.	52,0
-- Minimiaccis på cigaretter	1A.	46,86/st.	—
Cigarrer och cigariller			
-- Cigarrer	2.	19,58/st.	34,0
-- Minimiaccis på cigarrer	2A.	43,86/st.	—
-- Cigariller	2B.	19,58/st.	34,0
-- Minimiaccis på cigariller	2C.	43,86/st.	—
Pip- och cigarettobak	3.	23,25/g	48,0
Finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter	4.	13,39/g	52,0
-- Minimiaccis på finskuren tobak avsedd att rullas till cigaretter	4A.	37,37/g	—
Cigarettpapper	5.	—	60,0
Andra produkter som innehåller tobak	6.	—	60,0
Vätska för elektroniska cigaretter			
-- nikotinhaltig	7.	30,00/ml	
-- nikotinfri	7A.	30,00/ml	
Tobaksprodukter avsedda för upphettning	8.	30,00/g	—
Rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform	9.	10,00/g	10,0
-- Minimiaccis på rökfria nikotinprodukter som inte är i vätskeform	9A.	14,00/g	—
Rökfria nikotinprodukter i vätskeform	10.	30,00/ml	

Helsingfors 14.11.2023

Markus Lohi cent
Eeva Kalli cent